

УДК 636.2: 636.087: 619: 616-001.28/.29

Котелевич Валентина Антонівна

кандидат ветеринарних наук, доцент

Олійник Ганна Павлівна

кандидат ветеринарних наук,

Герасимчук Зоя Олександрівна

старший викладач

Федотов Валерій Сергійович

кандидат ветеринарних наук, доцент

ВПЛИВ РІЗНИХ РІВНІВ ІОНІЗУЮЧОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ НА ПРИРОДНУ РЕЗИСТЕНТНІСТЬ ТА ДЕЯКІ ПОКАЗНИКИ ГОМЕОСТАЗУ ТЕЛЯТ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП

Проведені експериментальні дослідження в період 1994-1998 рр. з вивчення впливу різних рівнів випромінювання на стан природної резистентності і гомеостазу організму телят 1, 6, 12 місячного віку.

Відомо, що штучне іонізуюче випромінювання негативно впливає на імунобіологічну функцію тваринного організму, викликає його імунодефіцитний стан, який обумовлюється як рівнем, так і тривалістю його дії (Алексахін Р.М., 1993).

Внаслідок аварії на ЧАЕС серед найбільш потерпілих 11 областей України опинились і північні райони Житомирської

області. Постійно діючі на цій території малі дози опроміненнь впливають на живий організм і викликають порушення імунного статусу. У цих умовах виникає доцільність вивчення можливих порушень в імунному стані організму тварин з метою наукового обґрунтування необхідності використання заходів, спрямованих на корекцію резистентності і збереження гомеостазу, особливо у молодняка, так як ці питання до цього часу недостатньо з'ясовані.

1. Мета і методи досліджень.

Мета наших досліджень - визначити вплив різних рівнів іонізуючого випромінювання на природну резистентність і деякі показники гомеостазу телят різних вікових груп. Для з'ясування стану

опірності організму телят на протязі 1994-1998 рр. були проведені експериментальні дослідження в КСП ім. Щорса, "Світанок", "Перемога", "Сингаївське" Коростенського району, КСП

“Україна” і КСП “Червона Волока”
Лугинського району, Житомирської
області, які мали різні рівні

радіаційного забруднення (відповідно
1-5, 5-10 і 10-15 Кі/км²).

Таблиця 1

Рівень радіаційного забруднення території і питома радіоактивність кормів в
дослідних господарствах

Назва господарства	Гамма-фон, мкР/год			Питома радіоактивність кормів, Бк/кг				
	на пасови-щі	в полі-внес-ній	на вигу-лах	сенаж	сінч	солома	зелена маса	Зернові
КСП ім. Щорса	20,3±0,9	16,9±0,4	23,2±0,2	18,0±0,2	23,4±0,2	125,0±9,2	30,0±0,5	38,0±0,2
КСП “Світанок”	24,2±0,8	22,6±3,0	30,0±2,2	28,0±0,4	25,4±0,4	210,0±9,8	37,0±0,6	53,0±2,4
КСП “Перемога”	36,8±7,3	30,7±2,4	51,5±5,4	46,0±0,5	91,0±0,8	483,0±7,2	475,0±9,2	85,0±2,5

Дослідження проводили на телятах 1, 6, 12, 18-ти місяців, які відбирали за принципом аналогів. Для них в господарствах були створені порівнені умови годівлі, утримання та догляду. Від піддослідних тварин відбирали проби крові, в яких визначали кількість еритроцитів, лейкоцитів з визначенням лейкоформули і гемоглобіну, вміст білку і білкових фракцій за

загальноприйнятими методами, бактерицидну активність сироватки крові за методикою О.В. Смирнової і Т.М. Кузьміної (1966), лізоцимну активність - за методикою В.Г. Дорофейчука (1968). Статистичну обробку одержаних результатів проводили за методикою Єгорова В. та ін. (1989).

Результати досліджень

Аналіз одержаних нами результатів свідчить про те, що підвищення гамма-фону і забрудненості території з одного боку надає можливість для стимуляції, а з другого - пригнічення окремих механізмів компенсаторно-захисних пристосувань в організмі телят.

Так, бактерицидна і лізоцимна активність сироватки крові з віком телят у всіх господарствах мала тенденцію до послідовного підвищення. Однак, у молодняка с.п. КСП “Перемога”, де рівень забруднення був найбільш високий, ця особливість була виражена дещо слабше (табл 2).

Таблиця 2

Порівняльна оцінка деяких показників природної резистентності організму телят різного віку в розрізі господарств з різними рівнями радіоактивного забруднення території

Назва господарства (забрудненість території, Кі/км ²)	Вік телят, міс							
	6		12		18			
	Активність сироватки крові, %							
	Бактерицидна	Лізоцимна	Бактерицидна	Лізоцимна	Бактерицидна	Лізоцимна	Бактерицидна	Лізоцимна
КСП ім. Щорса (1-5)	50,2±2,0	15,0±0,2	52,3±1,4	15,9±0,6	69,6±0,6	14,6±0,2	79,4±6,0	19,1±1,2
КСП Світанок (5-10)	56,1±1,4	11,4±0,9	58,4±0,9	10,9±0,4	73,4±1,5	17,6±1,0	65,0±1,1	9,0±1,7
КСП Перемога (10-15)	42,0±1,4	9,8±0,7	49,5±2,0	6,6±0,6	73,6±1,2	9,9±0,8	72,9±2,3	4,9±0,5

Необхідно відмітити, що особливо в місячному віці телята КСП "Перемога" поступали за рівнем бактерицидної і лізоцимної активності своїм одноліткам з господарств з меншим рівнем радіоактивного забруднення. Телята КСП ім. Щорса, де радіаційний фон був не більше 5Кі/км², за всіма періодами росту характеризувались більш вираженим і стабільним імунологічним станом, тоді як у їх однолітків КСП "Світанок" фізіологічна реактивність змінювалась більш варіабельно, а в окремі періоди (18 місяців) вона значно знижувалась у порівнянні з однолітками КСП ім. Щорса. Ця різниця в проявленні захисно-компенсаторних функцій організму телят порівнюємих господарств можливо пов'язана не тільки з неоднаковою щільністю радіоактивного забруднення

територій (КСП ім. Щорса), але й нестійким радіаційним фоном (КСП "Світанок"), а також з більш високим сумарним рівнем надходження радіонуклідів за рахунок внутрішнього і зовнішнього опромінення (КСП "Перемога"). Аналіз морфологічних показників крові показав зниження кількості еритроцитів у телят к.с.п. "Перемога" у віці 12 і 18 місяців, лейкоцитів - в 1 місячному віці. Їх кількість складала відповідно: еритроцитів - $4,6 \pm 0,8$ і $4,5 \pm 0,2$ ($10^{13}/л$), лейкоцитів - $4,16 \pm 0,3$ і $4,8 \pm 0,2$ ($10^9/л$). Ці показники у їх аналогів із КСП ім. Щорса були вищі і складала: еритроцити - $5,6 \pm 0,9$ і $5,3 \pm 0,3$ ($10^{13}/л$), лейкоцити - $5,3 \pm 0,3$ ($10^9/л$). В крові телят КСП ім. Щорса і "Світанок" істотних відмінностей не виявлено.

Крім того, відмічено зниження вмісту гемоглобіну в крові у телят к.с.п. "Перемога" у 18-ти місячному віці. Очевидно підвищення рівня радіації пригнічує еритропоетичну функцію організму.

Дослідженнями лейкоцитарної формули у піддослідних телят встановлено, що з підвищенням рівня забруднення території радіонуклідами спостерігається тенденція до збільшення кількості сегментоядерних і паличкоядерних нейтрофілів та еозинофілів. Можливо ці зміни пов'язані з підвищенням

адаптаційно-компенсаторних механізмів під дією малих доз радіації.

Слід відмітити, що в крові телят КСП "Перемога", особливо у віці 18 місяців, навпаки, було відмічено деяке зменшення кількості гранулоцитів, моноцитів та достовірне збільшення лімфоцитів. У деяких мазках крові відмічалась токсична зернистість нейтрофільних гранулоцитів та гіперсегментація ядер, що може свідчити про зниження макрофагоцитарної функції.

Висновки

Проведені нами дослідження свідчать про те, що різні рівні іонізуючого випромінювання діють на тварин не ідентично. В умовах більш діючого радіаційного фону, особливо при пасовищному утриманні тварин, коли збільшується внутрішнє опромінення тварин інкорпорованими радіонуклідами за рахунок споживання пасовищного корму, морфологічні, гематологічні показники крові і фактори неспецифічної резистентності організму телят мають тенденцію до зниження.

Вважаємо, що з метою підвищення опірності організму молодняка великої рогатої худоби і корекції його імунологічного стану в господарствах з підвищеним рівнем радіаційного забруднення доцільно використовувати корми з низькою питомою радіоактивністю, балансувати раціони за поживними речовинами, збагачувати їх мікро- і макрелементами, вводити біологічно активні речовини радіопротекторної і стимулюючої дії.

Література

1.АлексахинР.М.
Радиоэкологические уроки
Чернобыля. - Радиобиология,
1993, т.33, в 1, с. 3-11.
2.АсташеваН.П., Дрозденко
В.П., Лазарев Н.Б. и др.
Влияние хронического
излучения малой
интенсивности на
антиокислительный статус

к.р.с. // Труды УНИИС'а, вып.
2. - К., 1992, с. 154-163.
3.Дорофейчук В.Г. - ж.
Лаб.дело, 1968, №1, с. 28-34.
4.Егоров В.М., Глуховцев
В.В., Головченко А.Б.
Прикладные программы
вычислений статистических
характеристик для микро-
ЭВМ. - Куйбышев, 1989, с. 72.